

Іриневич Ю. В.

аспірантка,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
nna9u1@yandex.ua;

ВИЗНАЧЕННЯ ОЧІКУВАНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. У теперішній час стан ринку праці молоді в Україні характеризується низкою проблем, які стримують соціально-економічний розвиток країни, у зв'язку з цим актуальним залишаються питання підвищення економічної активності молоді, в першу чергу, за рахунок зменшення кількісно-якісного дисбалансу між пропозицією та потребою в робочій силі, зменшенням тіньової зайнятості, трудових міграцій молоді тощо. У наслідок цього у статті проведений аналіз зайнятості молоді з допомогою показників ринку праці. Виявлено основні фактори формування трудової ситуації на молодіжному ринку праці: демографічні, соціально-економічні, освітні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: молодь, ринок праці, зайнятість молоді, економічна активність.

АННОТАЦИЯ. В настоящее время состояние рынка труда молодежи в Украине характеризуется рядом проблем, которые сдерживают социально-экономическое развитие страны, в связи с этим актуальными остаются вопросы повышения экономической активности молодежи, в первую очередь, за счет уменьшения количественно-качественного дисбаланса между предложением и потребностью в рабочей силе, уменьшением теневой занятости, трудовых миграций молодежи и тому подобное. Вследствие этого в статье проведен анализ занятости молодежи с помощью показателей рынка труда. Выявлены основные факторы формирования трудовой ситуации на молодежном рынке труда: демографические, социально-экономические, образовательные.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: молодежь, рынок труда, занятость молодежи, экономическая активность.

ABSTRACT. Currently, the youth labor market in Ukraine is characterized by a number of problems that hinder socio-economic development of the country, in this regard very important issues are to facilitate economic activity of young people, primarily by reducing the quantitative and qualitative imbalance between supply and demand of workforce, by reducing of shadow employment, labor migration of young. In consequence, the article stresses the analysis of youth employment through labor market indicators. It outlines basic factors of youth employment situation in the labor market: demographical, social, economical, educational.

KEYWORDS: youth, labor market, youth employment, economic activity.

Постановка проблеми. Сьогодні основним завданням державної політики України є розвиток трудової та соціальної активності молоді, її правовий захист, сприяння зайнятості, зниження рівня безробіття та зменшення його тривалості, підвищення конкурентоспроможності молодих працівників на ринку праці, забезпечення соціального захисту від безробіття, детінізація відносин у сфері зайнятості молоді.

Актуальність цього дослідження обумовлена необхідністю проведення статистичного аналізу трудової активності молоді на ринку праці України.

До основних факторів, що впливають на зайнятість молоді, належать: освіта і професійна підготовка молоді; оплата й умови праці; соціальна захищеність молоді; трудова адаптація; рівень конкурентоспроможності молоді на ринку праці; діяльність Державної служби зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Молодь як суб'єкт ринку праці має специфічні характеристики. У вчених, що займаються вивченням молодіжного ринку праці, поки що не має єдиного підходу щодо тлумачення молоді як соціально-економічної категорії. Зазначимо, що аналіз накопиченого матеріалу дає змогу виявити найбільш важливі риси молоді. В.В. Онікієнко, Я.В. Крушельницька, Е.М. Лібанова виділяють молодь як «найбільш динамічну соціальну групу і порівнюють її з барометром «соціальної погоди» в суспільстві», також вони вважають, що молодь відрізняється нестабільністю та примхливістю, внутрішньою неоднорідністю. Є. Сметанін у молоді вбачає групу людей з високим ступенем адаптації, яка відзначається активністю і є найбільш винахідливою у прагненні знайти себе в нових умовах. С.І. Пирожков вважає, що молодь у суспільстві виступає у двох основних формах: як елемент природного відтворення і як соціальна сила, яка здатна забезпечити складний процес прогресивного розвитку суспільства. І.В. Франюк і Н.В. Анішина рахують, що від стану та динаміки молодіжного сектора значною мірою залежить кон'юнктура ринку праці [2]. О.О. Яременко вбачає в молоді активний суб'єкт людського розвитку, фактор поступового розвитку поколінь, забезпечення їх спадкоємності [3, с. 25, 29]. М.І. Хмелярчук дає таке визначення молоді: «...молодь — це специфічна соціально-демографічна група суспільства, якій притаманні специфічні риси й потреби демовідтворювальної, мотиваційної, адаптивної до соціальних ризиків і мобільної залежно від суспільних умов поведінки, і яка переживає період становлення зрілості (фізичної, соціальної, ду-

ховної), здобуття економічної свободи, входження й адаптації до світу дорослих» [4, с. 9].

Виклад основного матеріалу. Вихід молоді на ринок праці, відбувається, переважно, після закінчення навчання. В умовах значного перевищення пропозиції робочої сили над попитом вступають у дію суворі закони ринкової конкуренції; роботодавець має можливість вибору на ринку праці тих, хто, відповідає його точним вимогам щодо кваліфікації, досвіду роботи.

Таке явище притаманне для всієї світової спільноти. У доповіді щодо глобальних тенденцій зайнятості зазначається, що молодь залишається серед тих, кого криза робочих місць уразила найбільше. У глобальному масштабі вірогідність безробіття молоді майже втричі вища, ніж дорослих.

Розвиток молодіжного сегменту ринку праці зумовлений певними особливостями соціального стану і трудової поведінки молодих осіб:

- ✓ якісним і кількісним дисбалансом попиту та пропозиції робочої сили, досить високим освітнім рівнем,
- ✓ низькою адаптованістю та уразливістю щодо навколишнього економічного й соціального середовища,
- ✓ підвищеними вимогами щодо працевлаштування (престижу, заробітку), до змісту, характеру й умов праці,
- ✓ високою професійною і територіальною мобільністю, що зумовлена неусталеністю і слабкістю економічних і соціальних зв'язків молоді людини.

У 2015 році Кабінетом Міністрів України була прийнята Концепція Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016—2020 рр. № 1018, згідно якої однією з пріоритетних напрямків є підвищення економічної активності молоді. Метою якої є створення умов і здійснення заходів, спрямованих на працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді). Виходячи з концепції зайнятість молоді у 2020 р. повинна зрости на 15,8 % порівняно з 2015 р. і становитиме 6818,2 тис. осіб.

Кількість економічно активних молодих осіб віком 15—35 років щодо усього економічно активного населення країни з 2008—2015 рр. щорічно зменшувалася в середньому на 3,7 % або на 290 тис. осіб.

Найбільше скорочення чисельності економічно активної молоді спостерігається серед осіб віком від 15—24 років (майже 9,1 % щорічного скорочення). Традиційно найвищим рівнем економічно активної молоді є особивіком від 30—35 років.

Таблиця 1

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ У 2008—2015 рр.
(тис. осіб)

Роки	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Молодь	8821,4	8584,3	8423,7	8425,6	8387,2	8258,9	7654,6	6789,1
у тому числі за віковими групами								
15—24 роки	3147,2	2864,6	2648,7	2605,4	2412,9	2216,8	1952,1	1615,7
25—29 років	2887,0	2921,1	2973,7	3001,9	3137,4	3124,7	2882,6	2563,8
30—35 роки	2787,2	2798,6	2801,3	2818,3	2836,9	2917,4	2819,9	2609,6

Джерело: складено автором [1].

Основною проблемою вищої освіти залишається демографічна ситуація з тенденцією до зниження кількості випускників загальноосвітніх шкіл, що впливає на динаміку вступу студентів до вищих навчальних закладів і, як наслідок, на зниження випуску кваліфікованої робочої сили для економіки країни.

У поточному році продовжується тенденція до скорочення абітурієнтів, які планують вступити до вищих навчальних закладів, це впливатиме на розподіл фахівців з різним освітньо-кваліфікаційним рівнем на ринку праці, який потребує влиття працівників з робітничою кваліфікацією, оскільки на сьогодні ринок перенасичений кадрами економічного та гуманітарного профілів.

З метою визначення чисельності економічно активної молоді на найближчу перспективу будемо наступні трендові рівняння (табл. 2).

Таблиця 2

ТРЕНДОВІ РІВНЯННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

	Рівняння тренду	Коефіцієнт детермінації
Молодь	$y = -46,25t^3 + 464,3t^2 - 1435t + 23444$	0,978
у тому числі за віковими групами		
15—24 роки	$y = -199,6t + 3331$	0,974
25—29 років	$y = -8,922t^3 + 90,50t^2 - 212,1t + 3028$	0,968
30—34 роки	$y = -5,601t^3 + 63,50t^2 - 188,5t + 2935$	0,895

Джерело: складено автором за даними [1].

За наведеними вище даними визначаємо прогностні значення чисельності економічно активної молоді (табл. 3). Зазначимо, чисельність економічно активної молоді зростатиме в середньому на 3,3 % щорічно в цілому по всіх вікових групах.

Таблиця 3

**ПРОГНОЗНІ ЗНАЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
В УКРАЇНІ НА 2016—2020 рр.**

(тис. осіб)

Роки	2016	2017	2018	2019	2020
Молодь	7128,4	6997,4	7006,3	6989,8	7011,2
у тому числі за віковими групами					
15—24 роки	1534,5	1434,8	1475,2	1490,0	1542,8
25—29 років	2836,5	2814,3	2792,1	2769,9	2747,7
30—34 роки	2757,4	2748,2	2739,1	2729,9	2720,8

Джерело: складено автором за даними [1].

Отже, чисельність економічно активної молоді у 2020 році коливатиметься в межах від 6857 до 7169 тис. осіб (рис. 1).

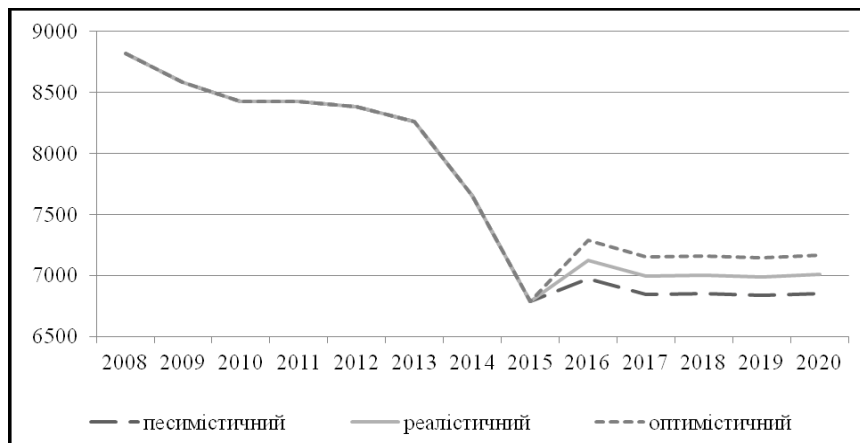

Рис. 1. Динаміка чисельності економічно активної молоді в Україні за фактичними (2008—2015 рр.) та теоретичними (2016—2020 рр.) даними, тис. осіб

Джерело: складено автором за даними [1].

З метою порівняння теоретичних (прогнозних) значень на 2016—2020рр. з плановими значеннями Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на відповідні роки здійснюємо прогноз чисельності зайнятості молоді (табл. 4) за даними рис. 2.

Концепція передбачає забезпечення збільшення чисельності молоді у 2020 році до 50 % порівняно з 2015 роком (13,8 %), яка візьме участь у молодіжних програмах і заходах, спрямованих на розв’язання актуальних проблем молоді. Водночас питома вага активної участі українського суспільства у національно-патріотичних заходах у 2020 році становитиме 25 %, яке дотягнеться шляхом налагодження системної освітньої, виховної, інформаційної роботи за участю установ, які працюють з молоддю, інститутів громадянського суспільства, молодіжних працівників, волонтерів.

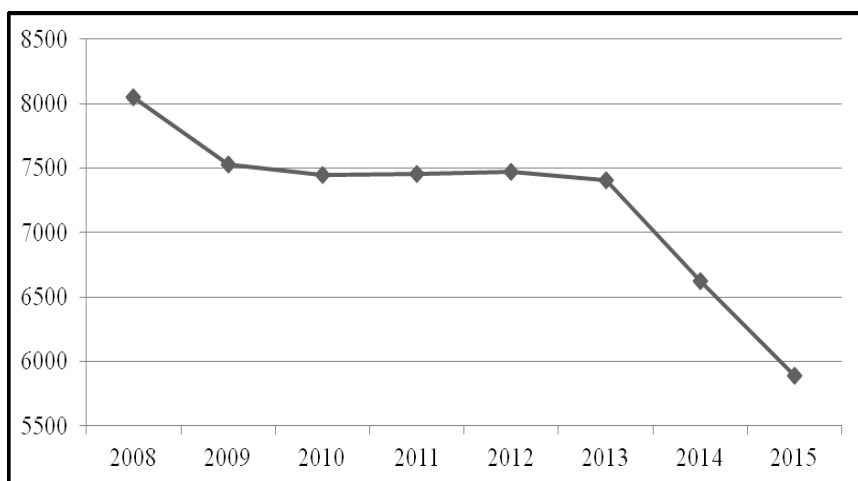

Рис. 2. Динаміка чисельності зайнятої молоді в Україні за 2008-2015 рр., тис. осіб

Джерело: складено автором за даними [1].

З 2008—2015 рр. зайнятість молоді знизилася в середньому на 4,4 %. З 2009—2013 рр. спостерігається стабільна ситуація стосовно зайнятості молоді на ринку праці України, а з 2013 р. —

стрімке скорочення чисельності зайнятої молоді на 787,9 тис. осіб у 2014 р. і на 733,2 тис. осіб у 2015 р.

Таблиця 4

**ПРОГНОЗНІ ЗНАЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ
В УКРАЇНІ ЗА 2016—2020 рр.**

(тис. осіб)

Роки	2016	2017	2018	2019	2020
Молодь	6175,3	6036,0	5800,3	5620,6	5463,8
у тому числі за віковими групами					
15—24 роки	1151,1	1089,5	989,8	959,7	951,1
25—29 років	2522,4	2466,2	2375,1	2277,5	2180,5
30—34 роки	2501,9	2480,4	2435,5	2383,4	2332,2

Джерело: складено автором за даними [1].

Якщо подібна тенденція чисельності зайнятості молоді в Україні збережеться, то Концепція у 2020 році буде недовиконана майже на 20 % (табл. 5).

Таблиця 5

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПЛАНОВІ ЗНАЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗАЙНЯТОСТІ
МОЛОДІ В УКРАЇНІ ЗА 2016—2020 рр.**

Роки		2016	2017	2018	2019	2020
Чисельність зайнятого населення, тис. осіб	планові значення Концепції	5940,9	6118,5	6332,1	6584,1	6818,2
	за рівнянням тренду	6175,3	6036,0	5800,3	5620,6	5463,8
Темп зростання, %	планові значення Концепції	0,90	2,99	3,49	3,98	3,56
	за рівнянням тренду	4,88	-2,26	-3,90	-3,10	-2,79
Виконання (+)/недовиконання (-) Концепції, %		3,95	-1,35	-8,40	-14,63	-19,86

Джерело: складено автором за даними [1].

Стримуючим фактором у працевлаштуванні молоді є небажання роботодавців приймати на роботу молодих фахівців, які не мають достатніх професійних знань, досвіду роботи або пропонують їм низький рівень оплати праці.

Висновки. Молодим людям, які готуються до початку трудового життя, нехай навіть через кілька років, необхідно зрозуміти, що ринок праці став жорсткішим. Кількість робочих місць зменшилася, а вимоги працедавців зростають. Крім того, відбувається розвиток багатьох галузей, оновлюється устаткування, дуже швидко змінюються технології, а навчання в навчальних закладах освіти продовжується на застарілій базі.

Оскільки однією з основних причин незайнятості безробітної молоді є неможливість працевлаштуватися після закінчення загальноосвітніх і вищих навчальних закладів I—IV рівнів акредитації, то державна молодіжна політика має формуватися з урахуванням інформації щодо прогнозу пропозиції робочої сили згідно з потребами роботодавців.

Тому, щоб бути конкурентним на ринку праці, вписатися в нього і мати успішну трудову біографію, сьогодні необхідно, поперше, обрати професію, яка затребувана цим ринком; а по-друге, стати справжнім професіоналом своєї справи, що передбачає готовність молоді людини до постійного розвитку та самовдосконалення.

Література

1. Державна служба статистика України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Юшкевич О. О. Молодь як соціально-економічна категорія // Вісник ЖІТІ Економічні науки.-2013. — №6. — С. 113–116.
3. Яременко О. О. Молодь у стратегії людського розвитку України // Вивчення молоді на сучасному етапі: питання методології і методики. — К.: А.Л.Д., 2006. — 232 с.
4. Хмелярчук М. І. Зайнятість і соціальний захист молоді: Автореф. дис... к-та екон. наук: 08.09.01 / Ін-т регіон. досл. — Львів, 2002. — 26 с.
5. Бараник З. П. Функціонування ринку праці: статистична оцінка: монографія — К.: КНЕУ, 2007.— 387 с.
6. Бараник З. П. Статистика ринку праці: Навчальний посібник — К.: КНЕУ, 2005. — 167 с.

Статтю подано до редакції 08.09.2016 р.